

בבא בתרא קעה

עניין: הרוצה שיחכים

יעסוק בדיני ממונות

פנים יפות ריש פרשת משפטים

יבמה שהזהירו בזה במצות הדינים יותר משאר מצוות. מפני שאמרו חז"ל בסוף בבא בתרא (דף קעה:): אמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן והם כמעין הנובע.

ענינו שכולם הם בדרך החכמה והשכל, ונלמדים בדמיונם זה מזה, מה שאינו בשאר המצוות, כמו שאמרו חז"ל (שם קל:): אין מדמין בטריפות, ואמרו עוד (מו"ק יב.) הלכות מועד עקורות. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יב, י) משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, שנלמדים זה מזה ומצדיקים זה את זה. וזהו לשון מקצוע, מחוברים יחדיו, כענין הזוית המחברת יחד שתי הצלעות. ואמר והם כמעין הנובע, כי בדיעת שרשי הטעמים הוא ממקור החכמה הנובע כמעין המתגבר.

שם משמואל בשלח תרע"ט (עמ' רכז)

וכבר הגדנו בשם כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שלעשות משפט לברר את הממון אם שייך לזה או לזה צריכין חכמה יתירה מלברר בין כשר ופסול טמא וטהור איסור והיתר, כי זה מצד הקדושה וזה מצד החיצוניות, אבל בממון בין של זה לשל זה ששניהם ישראלים מצד הקדושה הוא רבותא יותר, ע"כ אמרו ז"ל (ב"ב קע"ה:): הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, עכת"ד. וממוצא

תפארת ישראל (על משניות) - יבין

כ"ן: פג וזית: פד שאין לך שום דבר מדיני התורה מאיסור והיתר, שנחנה צו תורה רשות לשכל האנושי לעוף כפי כחו לחקור ולחליט כפי הנראה בעיניו, כמו דדיני הממונות, שפחחה לו התורה בהם לאדם נחלה צלי מצרים, לשקול ולשפוט ולדקדק כפי שכלו, עד שרוב דיני טוען ונטען שנדברו בהם דברים הרבה כעגלה המלאה לה עמיר, כולם כללה התורה בדברים מועטים בפסוק א', באמרה צדק תשפט עמיתך, רק מפני שכל האדם עשוי לטעות באריגה דקה כאמת, לכן רבותינו הקדמונים בעלי המשנה והתלמוד, התאספו יחד לאלפים מגדולי האומה, והניחו לנו יסודות ושרשים בכל אלה, ובכל זה עדיין נשאר מקום להדיין להשמיט לימין או לשמאל, לדמות מלחא למלחא, או לחלק ביניהם לפעמים נכחוט השערה, לכן עסק דיני ממונות ישנם שכל האנושי, לדקדק היטב שיכונן מטרת האמת על הנקודה, מלכד שכן מחוייב לו, דבכל דיני איסור והיתר, כשמתחפך בדבר, יחמיר באיסור תורה, משא"כ דדיני ממונות, לא יכול להשמיט צניח הספק להחמיר, דהרי מה שהוא חומרא לזה הוא קולא לזה, וע"כ צריך להטעמל לכון רק האמת לאמתו: פה שדקדק כל כך, דמדכחצ לו שהוא ערצ אחר חמוס

בן יהודע

דף קע"ה. שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן. כ"ל כס"ד דהא דקרי להו בשם מקצוע, כי מקצוע כהפוך אחיון לועקס, אס תניח חיר"ק תחת קו"ף, וגם הם כהפוך אחיון עוקלים אס תניח חיר"ק תחת ל"ד, והכוונה כי בעלי דינין של ממון הם עוקלים זא"ז, וגם יועקים שאין מקבלים עליהם הדין בשתיקה ובנחת. מעשה באחר שדן עם חבירו לפני הדיין, וחייבו הדיין מאה דינרים והתחיל ללעוק ככרוכיא על חיוב זה שחייבו הדיין, א"ל הדיין אס היית שואל ממני על חמץ שהיה לך בספינה בשעת, ואתה לא מכרת אותו כפי הדין, והייתי מורה לך שאסור, והוא שיה אלפים דינרים ודנתי שחזרוק אותו לים, אס היית לועק על הדין הזה שפסקתי לך, או אס הייתי מקבלו בשתיקה, א"ל לא הייתי לועק והייתי מקבל בשתיקה וחזקו לים, א"ל א"כ למה אתה לועק על מאה דינרים שחייבתי אותך בהן, א"ל החמץ הלך לאיבוד ולא הרויח אותו אדם ממני כדי שאתקנא בו, גם עוד לא נלחתי אדם בו, לכן הייתי מקבל הדין בשתיקה, אך חיוב זה הרויח האדם שכנגדי ממני, ולא עוד אלא יתפאר עלי כי נלחתי, לכן קשה עלי הדבר ולאעק, ועל כן לדיני ממונות שדין אדם לחבירו קרי להו מקצוע, שהוא כהפוך אחיון עוקלים, שהם עוקלים זא"ז, ולכן הם לועקים ואין מקבלים הדין בשתיקה, הן מחמת קנאה, הן מחמת הכבוד: